

NuoRTO-hankkeen esiselvityksen tuloksia

2.12.2025

Johanna Kurki, Maara Kosonen, Heidi Bucht, Säde Siljamo,
Nina Jääskeläinen, Timo Ruuhijärvi, Anu Hagman ja Taru Lyytinen.

3. [Mitä tietoa haluttiin?](#)
4. [Miten tietoa kerättiin?](#)
5. [Hankkeista pohjaa: nostoja TUTORESI-hankkeesta](#)
6. [Pohjaa hankkeista: nostoja YEA-hankkeesta](#)
7. [Kirjallisuuskatsaus](#)
8. [Tiedonkeruutyöpajat](#)
9. [Havaintoja työpajoista – harrastuksien merkityksellisyys](#)
10. [Havaintoja työpajoista – resilienssi ja harrastamisen esteet](#)
11. [Verkostotapaamiset](#)
12. [Tiedonkeruu verkostoista](#)
13. [Kyselysivusto](#)
14. [Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo](#)
15. [Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo – avoimien kysymyksien tuloksia](#)
16. [Moninaisuuden huomioiminen](#)
17. [Moninaisuuden huomioiminen – avoimien kysymyksien tuloksia](#)
18. [Osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet](#)
19. [Osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet – avoimien kysymyksien tuloksia](#)
20. [Resilienssin edistäminen](#)
21. [Resilienssin edistäminen – avoimien kysymyksien tuloksia](#)
22. [Merkityksellisyys](#)
23. [Moniammatillisuus](#)
24. [Moniammatillisuus – avoimien kysymyksien tuloksia](#)
25. [Mitä lasten ja nuorten harrastus- ja vapaa-ajantoiminnassa tulisi huomioida nykyistä enemmän?](#)
26. [Eniten kiinnostusta herättäneet koulutusteemat](#)
27. [Koulutusmuotojen toiveet](#)
28. [Oivallukset](#)
29. [Harrastamisen haasteet ja kehitysehdotukset](#)
30. [Yhdenvertainen harrastaminen](#)
31. [NuoRTOn kanavat](#)
32. [Lähteet](#)

Mitä tietoa haluttiin?

NUORTO-hankkeen esiselvitys käynnistettiin syksyllä 2024 tunnistamaan:

- Lasten ja nuorten vapaa-ajan ja harrastustoiminnan osaamistarpeita
- Harrastamisen haasteita sekä toimivia käytäntöjä
- Ymmärrystä harrastusten merkityksellisyydestä, harrastuspudokkuudesta ja kokemustoimijuuden mahdollisuuksista

Selvityksen keskeiset teemat:

- Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus
- Monimuotoisuuden huomioiminen
- Osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet
- Resilienssin edistäminen
- Merkityksellisyys
- Moniammatillisuus
- Kokemustoimijuus

Kuva: Hanketiimi ja sosionomiopiskelijat NuoRTO:n aloitustapahtumassa keväällä 2025. Kuvaaja Laura Erkkilä.

Euroopan unionin
osarahoittama

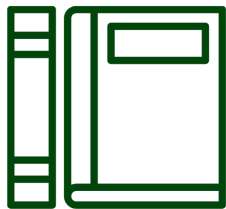

Miten tietoa kerättiin?

Hankkeista pohjaa

Kirjallisuuskatsaus

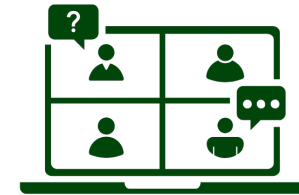
Tiedonkeruutyöpajat

Kyselysivusto

Verkostotapaamiset

Selvitystä täydennetään koko hankkeen ajan yhteiskehittämisen ja koulutuspilotoitien kautta.

Hankkeista pohjaa: nostoja TUTORESI-hankkeesta

TUTORESI – Tukea, Toimintaa ja Resilienssiä (2023–2025) on AKKE-rahoitteinen esiselvityshanke, joka kartoitti 14–24-vuotiaiden nuorten harrastusmahdollisuuksia ja niihin liittyviä tukimuotoja Vantaan alueella.

Selvityksen pohjalla:

- YLI 50 ammattilaisen ja vapaaehtoisen haastattelut
- 11 työpajaa, joissa pohdittiin nuorten tarpeita ja toimintamallien kehittämistä.

Keskeiset havainnot:

Nuoret tarvitsevat:

- Monipuolisia ja saavutettavia harrastuksia
- Mahdollisuuden harrastaa lähellä kotia
- Taloudellista, sosiaalista ja kasvatuksellista tukea

Ohjaajien lisäosaamisen tarve:

- Erityisesti kasvatuksellisen ja sosiaalisen tuen vahvistamiseen

Tunnistettut koulutustarpeet:

- Kokemustoimijoiden hyödyntäminen
- Merkityksellisyyden vahvistaminen harrastustoiminnassa
- Seikkailu- ja luontokasvatuksen menetelmät
- Ymmärrys kokemuksellisesta harrastamisesta

Toiveena:

- Nuorten omaa toimijuutta tukeva, uudenlainen toiminta
- Toimivat yhteistyöpolut eri palveluista harrastuksiin ja päinvastoin
- Yhteiskehittäminen ja kokeilukulttuuri tärkeässä roolissa

Pohjaa hankkeista: nostoja YEA-hankkeesta

YEA – Youth Empowerment through Co-creative Activity Development (2023–2025) on Erasmus+-rahoitteinen hanke, jossa selvitettiin nuorten osallistumista ja sitoutumista vapaa-ajan toimintaan.

- Sähköinen kysely nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille (syksy 2023 – kevät 2024)
- Yhteiskehittämisen työpajoja keväällä ja syksyllä 2024

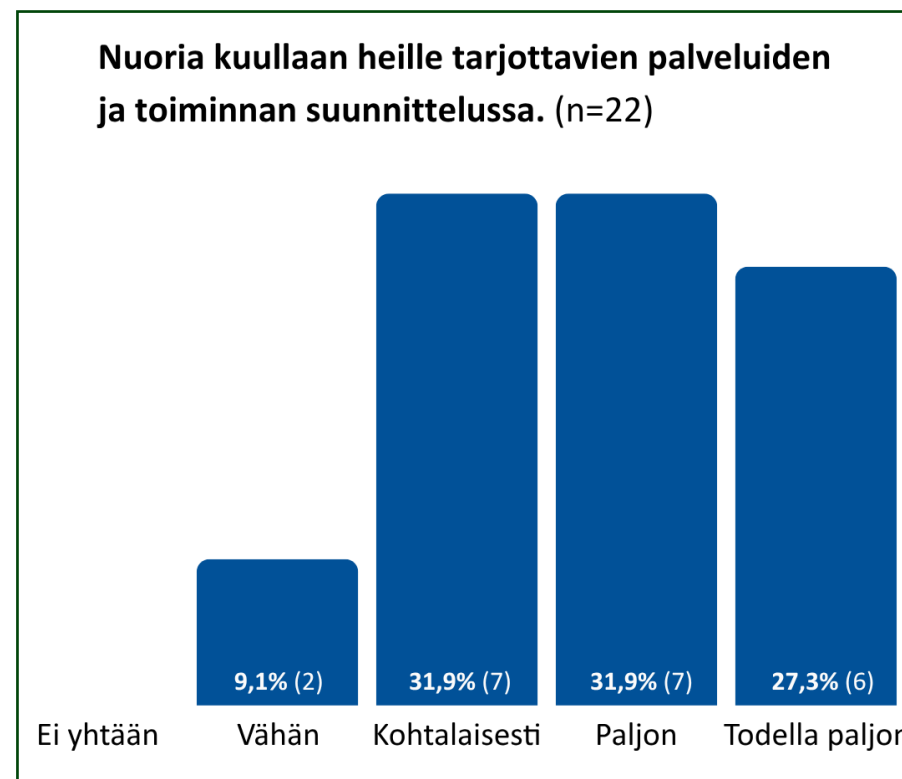

Esille nousseita vahvuuksia:

- Vapaaehtoisuus: Mahdollistaa osallistumisen omien kiinnostuksen kohteiden mukaan
- Organisaation arvot ja ymmärrys nuorten arjesta luovat pohjan osallistumiselle
- Nuoret mukana palvelujen ja toimintojen suunnittelussa monin tavoin

Käytettyjä menetelmiä:

- Yhteiset suunnittelupäivät ja työpari-malli
- Osallistuva suunnittelu, joka perustuu yhteisöllisyyteen
- Kyselyt ja palautelomakkeet nuorilta
- Toiveiden kuuleminen tapahtumien ja toimintojen suunnittelussa
- Kokemustoimijoiden hyödyntäminen suunnittelussa ja materiaalien tuottamisessa

Kuva: Otos YEA-hankkeen kyselystä nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille 2024. Johanna kurki.

Kirjallisuuskatsaus

Kävimme läpi asiakirjoja, strategioita, tutkimuksia, koulutustarjontaa sekä lasten ja nuorten monimuotoisuuteen liittyvää aineistoa.

Keskeiset asiakirjat ja strategiat:

- Lapsistrategia
- VANUPO 2024–2027 (Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma)
- Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus (2022)
- Harrastamisen Suomen malli
- Saavutettavampi harrastus – suositukset

Monimuotoisuus harrastajissa:

- Erityistä tukea tarvitsevat
- Sateenkaarinuoret
- Mielenterveyden haasteiden kanssa elävät

Lisäksi tarkasteltiin:

- Olemassa olevaa koulutustarjontaa

Nuorilla, joilla ei ole harrastusta, merkittävin harrastamisen este on ajanpuute

Ne, jotka pitivät hyvin tai jonkin verran merkittävänä syinä olla harrastamatta seuraavia asioita. 15–29-vuotiaat (n=118) (%)

Kuva: Vaihteleva vapaa-aika. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2022

Tiedonkeruutyöpajat

Syksyn ja alkutalven 2024–2025 aikana toteutettiin:

- 7 työpajaa
- 5 nopeaa tiedonkeruukyselyä
- Työpajoissa hyödynnettiin luovia ja toiminnallisia menetelmiä

Paikkakunnat ja kohderyhmät:

- Vierumäki – Seikkailukasvatuspäivät, ohjaajat
- Vantaa – Laurean sosionomiopiskelijat
- Kuopio – STEP-koulutuksen kasvatus- ja ohjaamisalan opiskelijat
- Vantaa – Martinlaakson koulun 8.–9. luokan oppilaat
- Helsinki – Leikkiväki-verkosto, nuoret
- Varkaus – Nuorisotapahtuma, Kuopion hiippakunta
- Tampere – Diakonian ja kasvatuksen päivät
- Uusimaa – Kokemustoimijoiden haastattelut

Työpajoissa käsiteltiin:

- Nuorten resilienssiin ja harrastuneisuuteen liittyviä ajatuksia ja kokemuksia
- Esteitä harrastusten aloittamisessa ja jatkamisessa
- Miten nuoria voisi tukea
- Konkreettisia kehittämis ehdotuksia hankkeen toimenpiteisiin

Havaintoja työpajoista – harrastuksien merkityksellisyys

Merkityksellisyys	Kuvaus	Vaikutus
Luontoyhteys ja rauhoittuminen	Luonnossa liikkuminen ja luonnon aktiviteetit auttavat nuoria rauhoittumaan ja lievittämään stressiä	Parantaa henkistä hyvinvointia ja lisää stressinsietokykyä
Yhteisöllisyys ja ystävyys	Harrastukset tarjoavat mahdollisuuden luoda ystävyyssuhteita ja kokea yhteisön tuki	Vahvistaa sosiaalisia siteitä ja motivaatiota jatkaa harrastuksia
Itsenäisyys ja itseilmaisu	Harrastukset mahdollistavat itsenäisyyden ja oman identiteetin löytämisen	Vahvistaa itseluottamusta ja elämänhallintaa
Oppiminen ja kehitys	Nuoret oppivat uusia taitoja ja kokevat kehitystä harrastuksissaan	Lisää motivaatiota ja sitoutumista, kehittää henkilökohtaisia taitoja
Leikki ja mielikuvitus	Harrastuksissa on tilaa leikkimielisyydelle ja mielikuvituksen käytölle	Stimuloi luovuutta ja tuo iloa, mikä tekee harrastuksista antoisia
Turvallisuus ja tuki	Ohjaajien tarjoama turvallisuus ja tuki luovat positiivisen ympäristön nuorille	Edistää osallistumista ja vähentää huolia, mikä lisää sitoutumista
Rentous ja kiireettömyys	Kiireettömyys ja rentous ovat tärkeitä elementtejä nuorten harrastuksissa	Auttaa nuoria rentoutumaan ja nauttimaan ilman suorituskeskeisyyttä

Havaintoja työpajoista – resilienssi ja harrastamisen esteet

Resilienssin tukemisen kannalta tärkeää:

- **Sosiaaliset suhteet ja yhteisöllisyys**
  - Ystävät, ryhmän tuki ja hyvä yhteishenki auttavat jaksamaan
- **Motivaatio ja itseluottamus**
  - Kannustus, onnistumisen kokemukset ja oma eteneminen tukevat sitoutumista
- **Resurssit**
  - Taloudelliset tuet, matalan kynnyksen osallistumismahdollisuudet
- **Kannustuksen merkitys**
  - Ohjaajien, valmentajien ja vertaisryhmien tuki ratkaisevaa

Harrastusten keskeytymiseen vaikuttavia tekijöitä:

- Fyysiset tai terveydelliset syyt (esim. mielenterveys, rasitusvammat)
- Motivaation tai mielialan lasku
- Arjen aikatauluhaasteet ja voimavarojen puute
- Taloudelliset esteet
- Ympäristötekijät, kuten huono valmentajasuhde
- Sosiaalisen jännityksen tai yksinäisyyden kokemukset

Kuva: Varkauden Valovoimainen! –nuorisotapahtumassa kerätty sanapilvi, jossa nuoret vastasivat kysymykseen: Mistä sinä saat voimavaroja? Maara Kosonen.

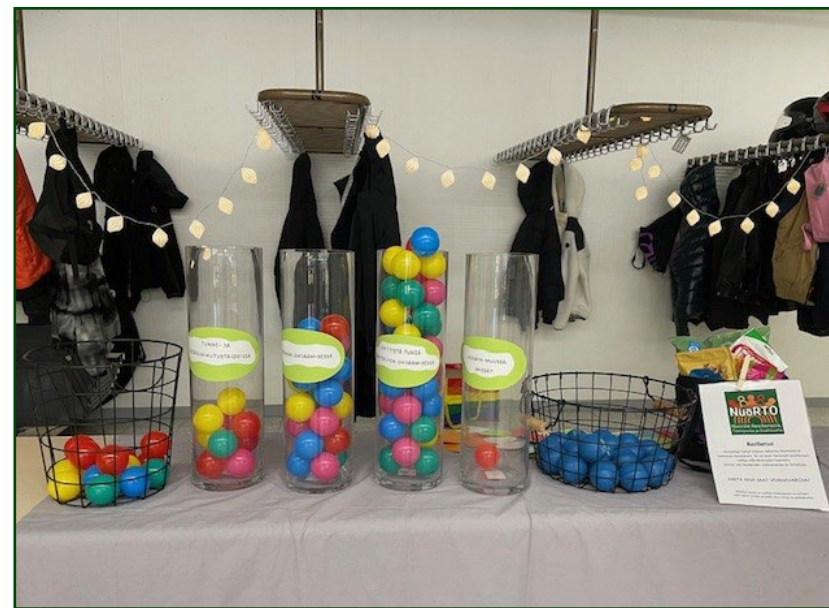

Verkostotapaamiset

Verkostotapaamisissa kuultiin eri toimijoiden näkemyksiä ja kokemuksia lasten ja nuorten vapaa-ajasta ja harrastamisesta. NuoRTO-hanke on herättänyt kiinnostusta eri verkostoissa ja tapahtumissa, ja sen teemoja on pidetty ajankohtaisina sekä tärkeinä.

Esimerkkejä mukana olleista verkostoista ja toimijoista:

- Vantaan kaupunki – nuorisovaltuusto ja nuorisopalvelut
- Pohjois-Savon Liikunta
- Järvi-Suomen partiolaiset
- Kuopion nuorisopalvelut
- Pohjois-Savon ALTE-verkosto
- Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu
- Gettogymi
- ESR+ harrastamisen hankkeet sekä muut nuorten osallisuutta vahvistavat hankkeet

Kuva: NuoRTO-hankkeen esittelypiste Varkauden Valovoimainen! –nuorisotapahtumassa. Maara Kosonen

Tiedonkeruu verkostoista

LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN
OSALLISUUDEN KOORDINAATIO

Euroopan unionin
osarahioittama

Esiselvityksen kannalta keskeistä oli myös verkostokumppaneiden keräämä tieto, tutkimukset ja havainnot.

- **Lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden koordinaatio (ESR+)**
  - [Tietoa työn tueksi –julkaisu: Harrastamisen merkitykset, esteet ja kehittämis ehdotukset \(2025\)](#)
- **SOS-Lapsikylä:** Unelmista totta – harrastustuki eriarvoisuuden vähentämiseksi
- **Pelastakaa Lapset ry:**
  - Eväitä elämälle – harrastus- ja oppimateriaalituki, mentorointi vähävaraisten perheiden lapsille
  - Sporttikummitoiminta – vapaaehtoisummit tukemassa lasten liikkumista ja harrastamista

Kuva: Lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden koordinaatio (ESR+) 2024

Kyselysivusto

[Kyselysivusto](#) julkaistiin lokakuussa 2024 ja se on edelleen avoinna. Kysely on suunnattu lasten ja nuorten harrastus- ja vapaa-ajantoiminnan parissa työskenteleville ammattilaisille.

Kuva: Asteikon 1-5 kuvitus.

Kyselyt sisälsivät väittämiä, joihin vastattiin hymynaama-asteikolla (1-5), sekä avoimia kysymyksiä.

Kyselyiden teemat:

- Nuorto-koulutusten kehittäminen
- Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus
- Monimuotoisuuden huomioiminen
- Osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet
- Resilienssin edistäminen
- Merkityksellisyys
- Moniammatillisuus

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

(n=13) Tilastoja päivitetty 5.8.2025

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo – avoimien kysymyksien tuloksia

Ohjaajien käytännön osaaminen yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja resilienssin tukemisessa

- Luovat ja pedagogiset taidot (esim. musiikki, ryhmän ohjaus, leikillisuus) tukevat osallistumista ja yhteisöllisyyttä
- Keskustelut ja osallistavat menetelmät tasa-arvosta, yhdenvertaisuudesta ja yhteisten sääntöjen luomisesta
- Kokemusta nuorisotilatoiminnasta ja yhteisöllisyyden rakentamisesta
- Kansainvälisyys- ja monikulttuurisuusosaaminen
- Onnistumisia käytännön toteutuksissa, kuten koulukierron organisointi ja laajojen ryhmien osallistaminen (esim. sulkapallon koulukiertue 14 koulussa / 1400 oppilasta)
- Moni kokee kuitenkin edelleen tarvitsevänsä ”kaikkia tarvittavia taitoja” – osaamisen varmentamiseen ja vahvistamiseen on selkeä tarve

Missä ohjaajat kokevat tarvitsevänsä lisäkoulutusta tai tukea?

- Monikulttuuristen ja kielitaustaisten perheiden kohtaaminen
- NEPSY-piirteisten ja erityistä tukea tarvitsevien lasten ohjaaminen
- Toiminnalliset menetelmät ja ryhmätoiminnan toteuttaminen eri kohderyhmille
- Fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin tukeminen harrastuksissa
- Pieni osa arvioi, ettei tarvitse koulutusta, mutta kaipaa mahdollisuuksia valtakunnalliseen vaikuttamiseen

Moninaisuuden huomioiminen

(n=9) Tilastoja päivitetty 5.8.2025

Moninaisuuden huomioiminen – avoimien kysymyksien tuloksia

Konkreettisia keinoja moninaisten lasten ja nuorten tukemiseen

- Sukupuoli- ja kulttuurisensitiivinen työote
- Läsnäolo ja yksilöllinen kohtaaminen arjen tilanteissa
- Erilaiset kommunikointitavat: selkokieli, tukiviittomat ja kuvakommunikaatio

Missä ohjaajat kokevat tarvitsevänsä lisätukea moninaisuuden kohtaamiseen?

- Kiusaamistilanteisiin puuttumiseen ja käsittelyyn
- Erityistä tukea tarvitsevien ja kehitysvammaisten lasten ohjaamiseen

Osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet

(n=11) Tilastoja päivitetty 5.8.2025

Osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet – avoimien kysymyksien tuloksia

Toimivia tapoja vahvistaa lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta

- Lapset ja nuoret mukana toiminnan suunnittelussa (toiveiden keruu, äänestykset, pelaajakokoukset)
- Pienryhmät ja sopiva ohjaajamitoitus mahdollistavat yksilöllisen kohtaamisen
- Soveltavat ja saavutettavat menetelmät (esim. kuvat, tukiviestintä, toiminnallinen palaute)
- Vanhempien osallistaminen toiminnan sisältöihin, päätöksiin ja budjetointiin (esim. vanhempainkokoukset, kuukausikirjeet)
- Ennakkokyselyt, avoin keskustelu ja rehellinen viestintä tukevat luottamusta ja yhteistä tekemistä

Missä ohjaajat kokevat tarvitsevänsä lisäosaamista?

- Kiusaamistilanteisiin ja tottelemattomuuteen puuttumisen varhaiset toimintamallit
- Selkeä ja tavoittava viestintä ja tiedottaminen
- Toimivien osallistamisen ja osallisuuden menetelmien löytäminen
- Rajojen asettaminen ja tasapainoileminen kaikkien toiveiden huomioimisen kanssa

Resilienssin edistäminen

(n=13) Tilastoja päivitetty 5.8.2025

Resilienssin edistäminen – avoimien kysymyksien tuloksia

Millä tavoin ohjaajat tukevat nuorten resilienssiä harrastustoiminnassa?

- Luovat turvallisen ja paineettoman ilmapiirin, jossa epäonnistuminen on sallittua ja siitä opitaan yhdessä
- Korostavat onnistumisia ja vahvistavat itsetuntoa, antavat positiivista ja rakentavaa palautetta
- Keskustelevat ja kuuntelevat aktiivisesti, huomioivat taustat, tunteet ja yksilölliset tilanteet
- Mahdollistavat vaikuttamisen kokemuksia ja tulevaisuuteen suuntaavaa ajattelua
- Yhteistyö perheiden ja muun verkoston kanssa nähdään tärkeänä nuoren kokonaisvaltaisen tukemisen kannalta
- Pitkä kokemus, läsnäolo ja rauhallinen kohtaaminen koetaan olennaisiksi resilienssiä tukeviksi ohjaajan taidoiksi

Millaista osaamista ohjaajat kokevat tarvitsevansa nuorten resilienssin tukemiseen?

- Konkreettisia ja helposti sovellettavia menetelmiä resilienssin tukemiseen osana arkea ja harrastuksia
- Vetäytyvien tai haavoittuvassa asemassa olevien nuorten kohtaamiseen tarvitaan lisää osaamista
- Nuoren elämäntilanteen ja ympäröivän maailman ymmärtäminen nähdään resilienssin tukemisen lähtökohtana
- Tunnistamisen taidot ja ajoissa puuttuminen, jotta vaikeuksiin voidaan tarttua ennen kuin ne syvenevät
- Epätäydellisyyden sietämisen tukeminen – sekä nuorissa että ohjaajassa itsessään
- Yleinen varmuus ja tuki omaan ohjaajuuteen: "Joskus on ihan kädetön olo"

Merkityksellisyys

(n=8) Tilastoja päivitetty 5.8.2025

Avoimissa vastauksissa kuvailtiin osaamista merkityksellisyyskokemusten tukemisessa:

- Kiireetön läsnäolo ja kuuntelu
- Elämäkokemus ja samaistuttavuus – omat taustat auttavat ymmärtämään erilaisista lähtökohdista tulevia ja luomaan luottamusta.

Merkityksellisyyskokemusten tukemiseen harrastustoiminnassa toivottiin käytännön vinkkejä.

Moniammatillisuus

(n=7) Tilastoja päivitetty 5.8.2025

Moniammatillisuus – avoimien kysymyksien tuloksia

Millä tavoin ohjaajat tukevat nuorten resilienssiä harrastustoiminnassa?

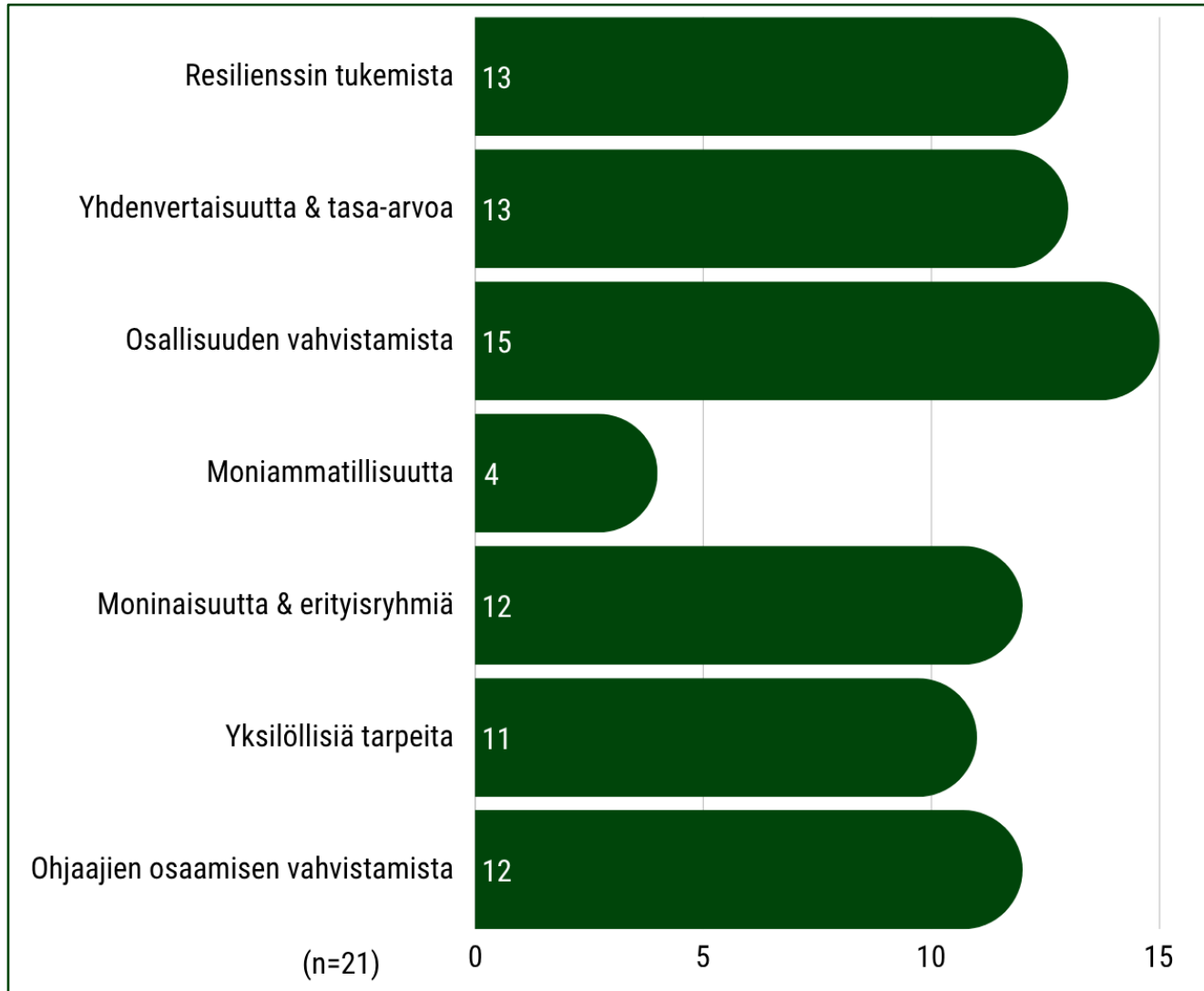
- Luovat turvallisen ja paineettoman ilmapiirin, jossa epäonnistuminen on sallittua ja siitä opitaan yhdessä
- Korostavat onnistumisia ja vahvistavat itsetuntoa, antavat positiivista ja rakentavaa palautetta
- Keskustelevat ja kuuntelevat aktiivisesti, huomioivat taustat, tunteet ja yksilölliset tilanteet
- Mahdollistavat vaikuttamisen kokemuksia ja tulevaisuuteen suuntaavaa ajattelua
- Yhteistyö perheiden ja muun verkoston kanssa nähdään tärkeänä nuoren kokonaisvaltaisen tukemisen kannalta
- Pitkä kokemus, läsnäolo ja rauhallinen kohtaaminen koetaan olennaisiksi resilienssiä tukeviksi ohjaajan taidoiksi

Millaista osaamista ohjaajat kokevat tarvitsevänsä nuorten resilienssin tukemiseen?

- Konkreettisia ja helposti sovellettavia menetelmiä resilienssin tukemiseen osana arkea ja harrastuksia
- Vetäytyvien tai haavoittuvassa asemassa olevien nuorten kohtaamiseen tarvitaan lisää osaamista
- Nuoren elämäntilanteen ja ympäröivän maailman ymmärtäminen nähdään resilienssin tukemisen lähtökohtana
- Tunnistamisen taidot ja ajoissa puuttuminen, jotta vaikeuksiin voidaan tarttua ennen kuin ne syvenevät
- Epätäydellisyyden sietämisen tukeminen – sekä nuorissa että ohjaajassa itsessään
- Yleinen varmuus ja tuki omaan ohjaajuuteen: "Joskus on ihan kädetön olo"

Mitä lasten ja nuorten harrastus- ja vapaa-ajantoiminnassa tulisi huomioida nykyistä enemmän?

Valmiiden vaihtoehtojen lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus kirjoittaa muita huomioimisen kohteita:

- Yhteisöllisyyden tukeminen
- Harrastamisen mahdollistaminen varallisuudesta riippumatta
- Yläkoululaisten nuorten mielenkiinnon kohteet.

Eniten kiinnostusta herättäneet koulutusteemat

Tulokset on koottu kahdesta aineistosta:

- Verkkokysely (n = 21), jossa vastausvaihtoehtoina olivat *erittäin kiinnostunut*, *melko kiinnostunut*, *kohtalaisen kiinnostunut*, *hieman kiinnostunut* ja *ei lainkaan kiinnostunut*.
  - Diagrammissa on yhdistetty kategoriat *erittäin kiinnostunut* ja *melko kiinnostunut*
- Tampereen kirkon kasvatuksen ja diakoniatyön ammattilaisille suunnattu kysely (n=124)

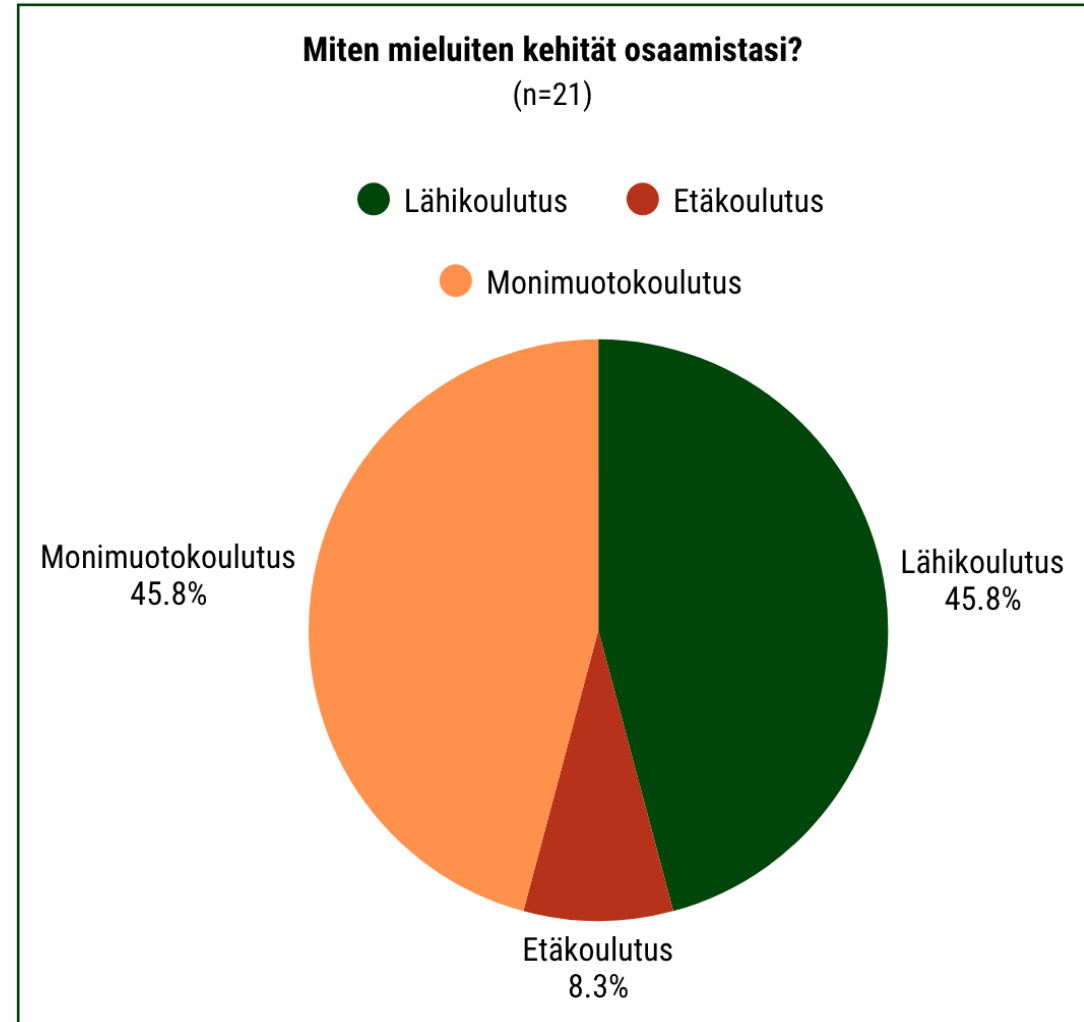

Koulutusmuotojen toiveet

Verkkokyselyssä vastaajat saivat valita yhden tai useamman vaihtoehdon osaamisen kehittämisen tavoista.

Tulokset:

- Lähikoulutus: 11 vastaajaa
- Etäkoulutus: 2 vastaajaa
- Monimuotokoulutus (lähi + etä): 11 vastaajaa
  - 3 vastaajaa valitsi sekä lähikoulutuksen että monimuotoisen koulutuksen

Hanketiimin oivalluksia ja kehitysehdotuksia

Harrastamisen haasteet ja kehitysehdotukset

Haaste	Ratkaisuehdotus	Toteutustapoja	Vaikutus
Taloudelliset esteet.	Taloudellinen tuki.	Yhteistyö esimerkiksi kuntien ja järjestöjen kanssa.	Matalampi kynnys harrastuksiin osallistumiselle.
Motivaation puute ja mieliala.	Kannustava ja joustava ohjaus.	Ohjaajien koulutukset motivaation ja itseluottamuksen tukemisessa.	Parantunut itseluottamus ja jatkaminen vaikeuksista huolimatta.
Ajan ja resurssien puute.	Joustavat aikataulut ja mahdollisuudet harrastaa.	Lyhyet harrastuskurssit, etäosallistumismahdollisuus ja muut vaihtoehtoiset mallit ("höntsäily"). Harrastukset ilman sitoutumispakkoa.	Lisää osallistujia, jotka muuten eivät välttämättä harrastaisi.
Yhteisöllisyyden puute.	Sosiaalisten suhteiden tukeminen.	Yhteistoimintaa korostavat harrastukset ja kokemustoimijuus.	Vahvistunut yhteisöllisyys ja yhteenkuuluvuuden tunne.
Moninaisuuden huomioimattomuus.	Kulttuurisensitiivisyys, sekä seksuaalisen suuntautumisen, sukupuolen moninaisuuden ja erityisen tuen tarpeiden ymmärtäminen ja kunnioittaminen.	Ohjaajien koulutukset, kuten neuropsykiatristen piirteiden huomioiminen ja traumainformoitu työote.	Osallistumismahdollisuudet paranevat kaikille nuorille, emotionaalisen hyvinvoinnin paraneminen sekä <u>resilienssin</u> kehittyminen.
Liiallinen suorituskeskeisyys.	Liikunta ilman kilpailua ja painetta.	Rentouttavat liikuntamuodot ja luontoharrastukset.	Parantunut henkinen hyvinvointi ja osallistumisen ilo.
Saavutettavuus.	Saavutettavat harrastukset.	Tiedon lisääminen, esteettömyys.	Harrastustoiminta monipuolistuu ja houkuttelee uusia nuoria.

Yhdenvertainen harrastaminen

Harrastustoiminnan saavutettavuus ja yhdenvertaisuus eivät synny itsestään – ne rakennetaan tietoisilla valinnoilla ja toimilla. Nämä **kuusi käytäntöä tukevat kaikkien lasten ja nuorten osallistumista** – erityisesti heitä, jotka tarvitsevat enemmän tukea.

1. Turvalliset ympäristöt

- Esteettömät, selkeät ja helposti ennakoitavat tilat
- Hyväksyvä ilmapiiri, jossa oma ilmaisu on turvallista

2. Positiiviset ihmissuhteet

- Aikuisen läsnäolo, tuki ja huomio
- Kannustava ja rohkaiseva puhe tukee itsetuottamusta

3. Ympäristön mukauttaminen

- Esimerkiksi aistiystävälliset tilat
- Mahdollisuuksien mukaan yksilöllisten tarpeiden huomiointi

4. Ymmärrys moninaisuudesta ja syrjinnästä

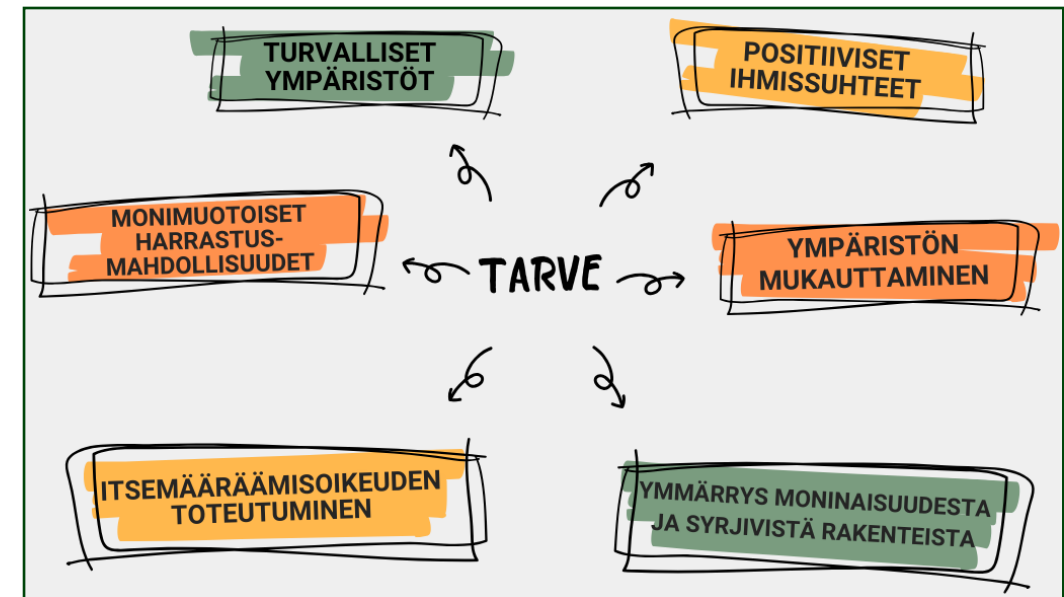
- Tunnistetaan eriarvoisuutta tuottavat rakenteet
- Mahdollistetaan tuettu ja turvallinen osallistuminen

5. Itsemääräämisoikeus

- Mahdollisuus valita, osallistua ja kokeilla
- Harrastamiseen voi sitoutua omalla tavallaan ja aikataulullaan

6. Monimuotoiset harrastusmahdollisuudet

- Joustavat aikataulut, pienet ryhmät
- Mahdollisuus tutustua toimintaan etukäteen

Kuva: Harrastustoimintaan kohdistuvia tarpeita. Nina Jääskeläinen.

NuoRTOn kanavat

NuoRTOn hankesivut

Lue artikkeli esiselvityksestä

[NuoRTO-hankkeen esiselvitys viitoittaa kohti yhdenvertaisempaa harrastamista](#) | Laurea Journal

Aapola-Kari, S (toim.). 2023. Vaihteleva vapaa-aika. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2022. Nuorisotutkimusseura. Viitattu 27.11.2024.

<https://doi.org/10.57049/nts.1676>

Ahola, S. 2010. 12–18 -vuotiaiden nuorten ohjatun liikuntaharrastuksen lopettaminen. opinnäytetyö. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Vierumäki.

Viitattu 13.12.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/15403/Ahola_Saara.pdf?sequence=1

Autismiliitto. 2024. Miten ylläpidän toimintakykyäni? Viitattu 13.12.2024. <https://autismiliitto.fi/tuki-ja-neuvot/autismikirjo-ja-ikaantymisen/olen-itse/miten-yllapidan-toimintakykyani/>

Erityisen tuen työkalupakki työpaikkaohjaajalle. 2022. Ammattiopisto Spesia. Viitattu 16.12.2024. https://www.spesia.fi/wp-content/uploads/2022/05/Erityisen-tuen-tyokalupakki-tyopaikkaohjaajalle_v2_web.pdf

Hahmotusvaikeuksien tietopalvelu. 2024. Usein kysytyt kysymykset. Viitattu 16.12.2024. Niilo Mäki Instituutti. <https://www.hahku.fi/usein-kysytyt-kysymykset/#Mit%C3%A4-hahmotush%C3%A4iri%C3%B6t-ovat>

Halonen, A., Kollan, S. & Peltola, A. 2022. ”Mä oon tullu nähdyksi ja mua on otettu mukaan” - Kokemusasiantuntijuuden merkitys diakoniatyössä. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 16.12.2024. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022112023228>

Harrastamisen Suomen malli. 2024. Tietoa. Viitattu 10.12.2024. <https://harrastamisensuomenmalli.fi/tietoa/>

Harrastuspolitiikka – mistä puhumme, kun puhumme lasten ja nuorten harrastamisesta? 2024. Uutinen. Nuorisoala ry. Viitattu 10.12.2024. <https://nuorisoala.fi/harrastuspolitiikka-mista-puhumme-kun-puhumme-lasten-ja-nuorten-harrastamisesta/>

Honkamäki, J., Pekkanen, S. & Purtilo, J. 2021. Harrastustoiminnan vaikutus 10–12-vuotiaiden hyvinvointiin. Opinnäytetyö. LAB-ammattikorkeakoulu. Viitattu 13.12.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/745057/Honkamaki_Pekkanen_Purtilo.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Huippu-urheilun instituutti KIHU. 2023. LIITU-tutkimus 2022: 9–15-vuotiaista nuorista 58 % harrastaa urheiluseurassa. Uutinen. Viitattu 13.12.2024. https://kihu.fi/kihu-syke/liitu-tutkimus-2022-9-15-vuotiaista-nuorista-58-harrastaa-urheiluseurassa/?utm_source=Newsletter&utm_medium=email&utm_content=KIHU+Syke+-uutiskirje+5%2F2023&utm_campaign=KIHU+Syke+-uutiskirje+1%2F2023

- Huuskonen, T., Lambacka, R., Tarhala, M., Ulvinen, M., Valta, A. & Vartiainen, T. 2024. Harrastuksia kouluihin – Opas yhdistyksille ja muille harrastusten järjestäjille. Harrastamisen Suomen malli. Tampere: Eräsalon Kirjapaino Oy. Viitattu 4.11.2024. [Harrastuksia kouluihin; Opas yhdistyksille ja muille harrastusten järjestäjille](#)
- Hyvärinen, A. 2010. Tsemppiä ohjaajalle!: Opas harrasteryhmän ohjaajalle. Vantaa: Opintokeskus Kansalaisfoorumi.
- Järvenpää, H. 2022. Lasten mielipiteitä julkisten varojen käytöstä: Kysely 10–17-vuotiaille. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2022: 72. Helsinki: Valtiovarainministeriö. Viitattu 31.10.2024. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/19e373d4-a2ed-4c2c-8343-bdf0c28ec851/content>
- Kansallinen lapsistrategia 2021. Komiteamietintö. Kansallisen lapsistrategian parlamentaarinen komitea. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:8. Helsinki. Viitattu 10.12.2024. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-777-5>
- Kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelma hallituskaudella 2023–2027: Valtioneuvoston periaatepäätös. 2024. Valtioneuvon julkaisuja 2024:52. Viitattu 14.10.2024. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-521-4>
- Kaunismaa, P. (toim.). 2022. Harrastus- ja järjestötoiminnan merkitys nuorten elämässä. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 142. Helsinki. Viitattu 13.12.2024. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2022/04/harrastus-ja-jarjestotoiminnan-merkitys-nuorten-elamassa.pdf>
- Kontra, S. 2022. Koronarajoitukset jättivät monen lapsen arjen taitoihin aukon, jota paikataan pitkään. Kolumni. Yle. Viitattu 13.12.2024. <https://yle.fi/a/3-12374010>
- Korhonen, L. & Alves Heikura, S. 2022. Ryhmänohjaajan käsikirja. FinFami ry. Viitattu 03.12.2024. https://www.vsfinfami.fi/wp-content/uploads/sites/24/ryhmanohjaajan_opas.digi_.pdf
- Koulutetut kokemusasiantuntijat ry. 2024. Viitattu 13.12.2024. <https://www.kokemusasiantuntijat.fi/>
- Kääriäinen, J. & Harju, H-M. 2023. Nuorisotilojen suosiota selittää nyt yksi tärkeä tekijä: turvallinen aikuinen – ”Ohjaajille voi kertoa ja sitten kaikki on taas hyvin”, sanoo Lilli Nadasi, 14. Uutinen. Yle. Viitattu 13.12.2024. <https://yle.fi/a/74-20026880>
- Laine, S. 2021. Jokaiselle nuorelle harrastus, mielekästä tekemistä ja kaveri. Nuorisotutkimusseura. Viitattu 13.12.2024. <https://nuorisotutkimus.fi/nakokulma83/>

LIIKE JATKUU – TIETO TUKEE. Opas valmentajille ja ohjaajille erityistä tukea (autismikirjo, ADHD, oppimisvaikeudet) tarvitsevien kohtaamiseen harrastustoiminnassa. 2022. Helsingin seudun erilaiset oppijat ry (HERO). Viitattu 4.11.2024. https://lukihero.fi/wp-content/uploads/2022/04/Liito-opas_2022.pdf

Majala, J. & Hjulberg, M. 2021. Harrastusten merkitys nuorten yhteisöllisyydelle. Artikkel. Lumen – Lapin ammattikorkeakoulun verkkolehti (1). Viitattu 13.12.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/409063/Harrastusten_merkitys_nuorten_yhteisollisyydelle.pdf;jsessionid=6307D45423BB9401EC5181D26EEDC7C1?sequence=1

MIELI Suomen Mielenterveys ry. 2022. Lasten ja nuorten harrastukset tärkeitä mielen hyvinvoinnille. Uutinen. Viitattu 13.12.2024. <https://mieli.fi/uutiset/lasten-ja-nuorten-harrastukset-tarkeitamielen-hyvinvoinnille/>

MIELI Suomen Mielenterveys ry. 2024. Nuori mieli urheilussa -toiminta. Viitattu 27.11.2024. <https://mieli.fi/mieli-ry/hankkeet/nuori-mieli-urheilussa/>

Neuvonen, S. 2014. Kohti parempia nuorten vapaa-ajan palveluita Kehittämissuunnitelma Kiteen kaupungille. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 10.12.2024. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201403113044>

Niemelä, M. & Paakkari, S. 2022. Nuoruus ja resilienssi : resilienssin vahvistamisen haasteita, mahdollisuuksia ja keinoja. Opinnäytetyö. Tampereen Ammattikorkeakoulu. Viitattu 27.11.2024. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022120125356>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2023. Harrastamisen Suomen mallin arviointiraportti: Vuorovaikutus ohjaajan kanssa saa lapset ja nuoret kiinnittymään harrastuksiin. Uutinen. Viitattu 13.12.2024. <https://okm.fi/-/harrastamisen-suomen-mallin-arviointiraportti-vuorovaikutus-ohjaajan-kanssa-saa-lapset-ja-nuoret-kiinnittymaan-harrastuksiin>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2024. Vahvistetaan nuorten hyvinvointia monialaisin toimenpitein: Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma (VANUPO) 2024–2027. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2024:21. Helsinki. Viitattu 11.11.2024. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-942-4>

Opetus- ja kulttuuriministeriö, valtion nuorisoneuvosto, valtion liikuntaneuvosto, Nuorisotutkimusseura ja tekijät. 2023. Vaihteleva Vapaa-aika Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2022. Hansaprint. Viitattu 11.11.2024. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2023/05/FINAL_vapaa-aikatutkimus-2022-web.pdf

- Piispa-Hakala, S. (toim.). 2022. "Että kaikilla olisi mahdollisuus osallistua taideopetukseen": Tuen tapoja taide- ja kulttuuriharrastuksiin. PunaMusta Oy. Viitattu 03.12.2024. <https://erepo.uef.fi/items/6c908826-0a09-4471-8b8b-c4a15653b91a>
- Piltonen, T. 2024. Yhä useampi nuori jättää urheilun teini- iässä – "Päivässä eivät tunnit riitä". Uutinen. Etelä-Suomen sanomat. Viitattu 13.12.2024. https://www.ess.fi/urheilu/7985310?fbclid=IwY2xjawF8SMlleHRuA2FlbQlxMQABHd_H4xpm7fbbDaKjhTEj2IEAmzbm30YJx01kfIVaQdC30nn6tAfFGd41Rw_aem_ITSemQ_zJh5sGLY7VXGBTA
- Polvi-Lohikoski, H. 2020. Harrastusten merkitys nuorten elämään ja hyvinvointiin. Opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Viitattu 13.12.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/346172/Polvi-Lohikoski_Henna.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Puhakka R., Ojala A., Neuvonen M. & Manner J. 2023. Lasten ja nuorten luonnossa virkistäytyminen ja yhteys luontoon. Tutkimusartikkeli. Julkaisussa Aapola-Kari, S. (toim.) Vaihteleva vapaa-aika: Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2022. Opetus- ja kulttuuriministeriö, 141-159. Viitattu 31.10.2024. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/564918>
- Ranto, E., Anttonen, T., Korsberg, M. & Tuure H. 2019. Harrastamisen strategia. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:7. Helsinki. Viitattu 13.12.2024. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/24f9ea2e-f3a4-4493-8ffe-a579cef73a3d/content>
- Rasinkangas, E. & Sinisalo-Juha, E. (toim.). 2023. Yksin, yhdessä, yhteisössä – järjestö- ja harrastustoiminta nuorten voimavarana. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 158. Helsinki. Viitattu 31.10.2024. <https://www.humak.fi/julkaisut/yksin-yhdessa-yhteisossa/>
- Reyes, M. 2024. Harrastaminen tukee mielenterveyttä. Blogi. MIELI Suomen Mielenterveys ry. Viitattu 13.12.2024. <https://mieli.fi/blogit/harrastaminen-tukee-mielenterveytta/>
- Savikuja, T. & Puustjärvi, A. 2022. Nepsyopas. Jyväskylä: PS-Kustannus
- Soininen, P. 2024. Harrastuksilla on voimaannuttava vaikutus. Tiedote. SOS Lapsikylä. Viitattu 13.12.2024. <https://www.sos-lapsikyla.fi/harrastuksilla-on-voimaannuttava-vaikutus/>
- Sosped-säätiö. 2024. Kulttuuripajat. Viitattu 10.12.2024. <https://sosped.fi/kulttuuripajat/>
- Suomen kansallinen lapsistrategia. 2021. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:8. Helsinki. Viitattu 14.10.2024. <https://lapsistrategia.fi/wp-content/uploads/2023/10/lapsistrategia-FIN.pdf>

Suomen lastenkulttuuriliitto. 2024. Mitä ovat Saavutettavampi harrastus -suositukset. Viitattu 10.12.2024.

<https://www.saavutettavaharrastus.fi/tietoa-suosituksista/>

Syld, S. 2014. Osaatko olla tekemättä mitään? – Jatkuva tekeminen ei tuo onnea. Blogi. Hidasta elämää. Viitattu 14.10.2024.

<https://hidastaelamaa.fi/2024/01/nain-voit-olla-tekematta-mitaan-anna-nautinnollinen-lupa-itsellesi/>

Taideyliopisto. 2024. Siivet harrastuksille – Ohjaajien kertomuksia. Vantaa: Hansaprint Oy. Viitattu 10.12.2024. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-353-463-6>

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 2023. Kokemusasiantuntijuus ja vertaistuki. Viitattu 27.11.2024.

<https://thl.fi/aiheet/mielenterveys/mielenterveyspalvelut/kokemusasiantuntijuus-ja-vertaistuki>

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 2024. Kokemusosaaminen. Viitattu 27.11.2024. <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit/osallisuutta-edistava-hallintomallitukee-osallisuustyon-johtamista/kokemusosaaminen>

Topi, P.-M. 2024. Kuormituksen hallinta ja haastavan toiminnan vähentäminen ja ennaltaehkäisy. Autismiliitto. Viitattu 15.12.2024.

<https://autismiliitto.fi/kuormituksen-hallinta-ja-haastavan-toiminnan-vahentaminen-ja-ennaltaehkaisy/>

Valo, M. 2019. Porkkanaa, ei keppiä : työkaluja neurokirjon ja autismikirjon lasten ja nuorten kanssa toimimiseen. Kustantaja tuntematon.

Vantaan kaupunki. 2024. Lähiöt liikkeessä -osahanke Myönteisen erityiskohtelun (MEK) toimintaohjelma. Viitattu 27.11.2024.

<https://www.vantaa.fi/fi/hankkeet/hanke/lahiot-liikkeessa>

Varis, J. 2023. Lasten ja nuorten harrastuskäyttytymisen eroja selittävät tekijät – Tutkimus Espoon koululaisten ohjatusta harrastamisesta.

Maisterintutkielma. Helsingin yliopisto. Viitattu 13.12.2024. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/24931361-0ab5-4734-a2a2-7f81f05d1038/content>

Vuoltee, M. 2024. Lopettamisen syyt lasten ja nuorten urheiluseuraharrastamisessa. Kandidaatintutkielma. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 13.12.2024.

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/94327/URN:NBN:fi:ju-202404172946.pdf;jsessionid=BA86215F06B596887AB67C8197B2203C?sequence=1>

Lähteet 6/6

Walsh, B. 2015. The Science of Resilience – Why some children can thrive despite adversity. Harvard. Viitattu 15.12.2024.
<https://www.gse.harvard.edu/ideas/usable-knowledge/15/03/science-resilience>

Julkaisemattomat lähteet

Kanervo, R. & Kurki, J. Nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten näkökulmien kartoitus-YEA-hankkeen työpajan materiaali. PDF 27.9.2024.

Tiihonen, A. 2024. TUTORESI-hankkeen selvityksen tuloksia. Sähköpostit syksy 2024.

